

Prelegere introductivă asupra epistolei către Filimon

Din considerente diferite trebuie să mă rezum relativ pe scurt la studiul epistolei către Filimon. Ea poartă un cu totul alt caracter decât epistolele cu care ne-am ocupat nu demult. Aici Duhul Sfânt se ocupă prin același apostol cu o situație familiară și face din ea o ocazie să arate în modul cel mai plăcut harul lui Dumnezeu în acțiunea lui.

Din captivitatea lui Pavel a scris unui om care evident era un prieten al lui – un prieten din zilele de demult, da, pentru totdeauna. Acesta îi era adânc îndatorat să-i mulțumească, în măsura în care Pavel l-a adus la cunoașterea lui Hristos. Acum Pavel îi aducea la cunoștință o altă persoană, față de care el nu era mai puțin obligat în harul lui Hristos: nimeni altul decât Onisim, un sclav al lui Filimon. Minunate căi ale lui Dumnezeu! El fugise și probabil a păgubit pe stăpânul lui nobil într-un anumit fel (versetul 18) – o faptă pe care și cel mai nedemn stăpân ar fi trebuit s-o pedepsească în modul cel mai aspru. Onisim, așa cum putem fi siguri, nu avea nici un motiv justificabil să părăsească pe Filimon, și prin aceasta s-a dovedit a fi un om rău, care nu putea prețui bunătatea. Dar ce este prea greu pentru Domnul Isus, care l-a făcut să întâlnească pe Pavel pe drumul lui, l-a condus la convertire și a îndreptat pașii și inima lui înapoi la stăpânul lui? Aceste împrejurări au devenit ocazia pentru o scrisoare inspirată, din care Biserica (Adunarea) din toate timpurile a putut avea foloase și în care harul lui Dumnezeu a fost prezentat în mod foarte deosebit prin Pavel, apostolul. Ce Dumnezeu minunat avem noi! Și ce cuvânt este Cuvântul Său, care ne eliberează de lume și de gândurile și de sentimentele naturii umane! În ce măsură am primit noi binecuvântare din aceasta? O simte cu adevărat sufletul nostru? Dă ea naștere întrucâtva la adorare și admirație în inimile noastre?

Scrisoarea începe cu „*Pavel, întemnițat al lui Hristos Isus*” (versetul 1). El nu voia să așeze dorința sa pe fundamentul apostolatul său și cu atât mai puțin să se folosească de puterea autorității sale. Totul în această situație trebuie să fie în concordanță cu felul de gândire al lui Hristos și acesta trebuia să se oglindească în starea și răspunsul de bună voie al inimii aceluia căruia Pavel se adresa în har. „*Pavel, întemnițat al lui Hristos Isus, și fratele Timotei*”, căci dorința nu se limita numai la Pavel, ci ea umplea și pe Timotei, care s-a unit în modul cel mai fericit cu această comunicare deosebit de impresionantă a apostolului. „*Către Filimon, cel preaiubit*.” Cu privire la dreptate și nedreptate nu era nici o întrebare. Onisim nu era de scuzat. Însă dragostea nu pierde niciodată și nu eșuează niciodată. Dragostea și să conțezi pe dragoste, se bazează pe credință; de aceea ea rămâne. Însă Filimon nu era numai subiectul sentimentelor cordiale, ci și un „împreună-lucrător”; și existența acestui caz a oferit ocazia, altfel decât în celelalte scrieri apostolice, să se adreseze și gospodăriei.

Să observăm că și soția lui Filimon este amintită. Ea trebuia în felul acesta să afle că în căile pline de gingășie ale harului ea nu era ocolită. Așa după cum ea a avut parte de nedreptate, acum și ea este inclusă binele pe care ea trebuia să-l arate potrivit cu dorința apostolului. „*și către sora Apfia*.” O stăpână poate fi afectată în mod foarte deosebit de comportarea greșită a unui sclav. Oricare ar fi fost motivele – în orice caz ea este apelată și legată cu soțul ei în

această chestiune. În felul acesta ea este luată în considerație în situațiile schimbate, și anume în revendicările pe care le pune harul.

Apostolul citează și pe Arhip, care este onorat prin titlul „împreună-ostaș”. Este vorba de aceeași persoană, pe care el o atenționează la sfârșitul epistolei către Coloseni, să ia seama la lucrarea pe care el a primit-o în Domnul. El nu trebuia să uite să ofere orice ajutor care îi stătea la dispoziție în această misiune a harului. Fie că este vorba de lucruri mari sau mici – toate trebuie făcute în Domnul. În final Pavel include în apelul său în afară de aceștia și adunarea din casa lui Filimon. Existau acolo și alte persoane în Domnul – fie în gospodărie, fie din aceia care se strâneau acolo în mod obișnuit.

Așa cum am spus, este harul, și cât de mare este el! Și toată această mișcare a inimii, din cauza unui sclav care a fugit! Însă ea a rămas în limitele convenite. Adunarea – și exclusiv adunarea din casa lui Filimon – este inclusă în apel. Cei mântuiți din Colose nu sunt amintiți. Înțelegem bine de ce este așa. Să observăm și înțelepciunea care este inclusă în aceasta! În alte locuri Adunarea stă pe primul loc. Să observăm și felul plăcut al lui Dumnezeu, cum aici El urmărește un alt drum! În orice caz era vorba de un sclav al lui Filimon; de aceea în primul rând este vorba de el. În Cuvântul lui Dumnezeu nu este nici o schimbare – nici măcar în ordinea prezentării lucrurilor -, înapoia căreia să nu stea o intenție divină deosebită și care să nu arate frumusețea harului și adevărului. O intercalare sau lăsare la o parte nu este niciodată întâmplătoare. Totul corespunde intențiilor înțelepte, care au de suferit dacă un detaliu mic este lăsat la o parte sau este adăugat, chiar dacă noi nu totdeauna suntem suficient de spirituali să spunem de ce este așa. Cuvântul lui Dumnezeu este un organism viu; fiecare parte a acestui corp viu al adevărului este necesar pentru gloria lui Dumnezeu.

După aceea urmează acea alocuțiune, care în mod obișnuit se întâlnește și în cele mai lungi scrisori adresate celor mai mari Adunări: „*Har vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru și de la Domnul Isus Hristos*” (versetul 3). După aceea Pavel se adresează direct lui Filimon: „*Mulțumesc Dumnezeului meu, amintindu-mi întotdeauna de tine în rugăciunile mele, pentru că am auzit de dragostea ta și de credința pe care o ai față de Domnul Isus și față de toți sfinții,*” (el stătea în momentul să fie verificat, dacă dragostea lui cuprindea într-adevăr pe toți sfinții) „*astfel încât comuniunea ta în credință să lucreze pentru cunoașterea oricărui bine care este în noi* (nu „în tine”, care în acest context nu are nici un sens) *cu privire la Hristos*” (versetele 4-6).

Pavel recunoaște pe deplin harul și credința, care în mod normal au fost găsite în Filimon; însă se pune întrebarea, cum va răspunde el la sentimentele lui Pavel, cu care el scria despre Onisim. Că Filimon lua parte la viața de credință, aceasta a fost confirmat – dar va acționa această credință în părtășia practică? Într-un astfel de caz Pavel nu voia să acționeze folosindu-se de autoritatea lui. Aceasta ar fi demn de un supraveghetor și nu de un apostol al lui Hristos. Aici totul trebuie să se desfășoare din har. De aceea el adaugă: „*Pentru că avem mare bucurie și mare mângâiere datorită dragostei tale, frate, fiindcă inimile sfinților au fost înviorate prin tine*” (versetul 7). Se pare că Filimon era un bărbat care în mod obișnuit se dedica lucrărilor de dragoste și cu aceasta prin har lucra printre copiii lui Dumnezeu ca un canal, prin care curgea permanent înviorarea. Dar și oamenii cei mai deosebiți au eșuat ocazional prin ocazii mărunte, care i-au iritat sau le-au provocat eu-l.

Aici era vorba de o situație care atinge sentimentul de dreptate al lui Filimon. Sentimentul de nedreptate, pe care Onisim i l-a produs lui ca stăpân creștin al lui, putea să fi pătruns adânc în inima sa și acolo să aibă efecte ulterioare. Cât de des în orice privință persoanele bune la inimă – după câte știm – sunt total nepregătite pentru situații care atacă într-un loc neobișnuit sentimentele lor! Apostolul dorea atât pentru sine cât și pentru alții, ca în orice situație să trăiască viața lui Hristos. Drept urmare el scrie: „*mai degrabă te rog, așa cum sunt, bătrânul Pavel*” (nu simplu: „întemnițatul”; aceasta a spus-o cu privire la starea lui generală și o va mai prezenta încă o dată cu mai mult accent, însă acum ocupă o altă poziție) (versetul 9). Era pretenția lui Pavel, „întemnițatul” și „bătrânul”, slabă cu privire la inima lui Filimon? Cu siguranță aceasta nu era valabil pentru Pavel ca apostol, căci el „*în nimic nu era în urma acelor apostoli nespūs de mari*” (2 Corinteni 11.5); și el a dovedit cât de bine cunoștea valoarea deosebită a apostolatului lui (el nicidecum nu l-a uitat), prin aceea că el l-a ascuns acolo unde insistența asupra lui (ca să nu spunem prea mult) ar fi întunecat desfășurarea liberă a harului. „*Așa cum sunt, bătrânul Pavel, iar acum și întemnițat al lui Isus Hristos, te rog pentru copilul meu, pe care l-am născut în lanțurile mele, pentru Onisim*” El nu numai „l-a născut”, ci l-a născut în lanțurile sale. Această situație trebuia să facă pe Onisim în mod deosebit subiectul unei interes și simpatii pentru fiecare care prețuia pe apostol și se bucura de el. Dacă Filimon îl iubea pe Pavel, atunci el va iubi și pe copilul lui Pavel; căci Onisim era copilul lui Pavel, așa cum scrie el. El îl denumește tot așa de accentuat „copil”, precum numește pe Tit și pe Timotei. Însă în afară de aceasta Onisim era un fiu, așa cum nici Timotei și nici Tit nu erau, căci el a fost născut în lanțurile lui – lanțuri care în harul lui Dumnezeu erau destinate să slujească mult mai mult pentru învățătura aducătoare de roade a celor mântuiți, decât slujba sa în libertate și lucrarea sa mondială. Căci Pavel niciodată nu a fost așa de onorat în slujba lui Dumnezeu pentru zidirea spirituală a Bisericii (Adunării) cum a fost în captivitatea sa în Roma.

Onisim a fost născut în acest timp și în astfel de împrejurări. Desigur este adevărat, că pentru Filimon el „*odinioară a fost nefolositor, dar acum era folositor ție, și mie*” (versetul 11). Prin aceasta Pavel se referă, așa cum bine știm și așa cum rezultă și din versetul 20, la numele lui Onisim. Odiñoară el era nefolositor, acum Pavel este sigur, că harul nu va greși să facă până la sfârșit lucrarea eficientă. „*Pe care ți l-am trimis înapoi: pe el primește-l, care este inima mea, pe care eu voiam să-l țin la mine, ca să-mi slujească în locul tău în lanțurile Evangheliei; dar n-am dorit să fac nimic fără învoirea ta, pentru ca binele tău să nu fie ca de silă, ci de bunăvoie.*” (versetele 12-14). Apostolul dorea bunătatea lui Filimon nu prin constrângere, ci de bună voie. Delicatețea și simțul pentru ceea ce se cuvine sunt deosebit de frumoase sub călăuzirea harului. Nimic altceva nu poate suplini dreptul așa de bine ca harul. În același timp harul renunță la interesele proprii; în locul acestora ține cu tărie la interesele altora. Ținerea seamă de acest adevăr are cea mai mare importanță pentru sufletele noastre. Însă în mod obișnuit găsim, vai!, contrariul. Unii folosesc harul ca să umilească pe alții. Dimpotrivă, folosirea harului constă în a ne smeri pe noi înșine și să dovedim tot respectul, potrivit cu Dumnezeu, altora, și nu nouă înșine. Nu neg faptul că și celorlalți în poziția lor li se cuvine comportarea corectă. Cu siguranță nici un răscumpărat nu este scutit de practicarea harului. Însă eu nu trebuie să-l cer de la alții, de orice natură ar putea fi cerințele. Eu am a face cu acel har, care a ajuns la sufletul meu; și acesta stă totdeauna în concordanță fericită cu ceilalți oameni cu privire la ceea ce li se cuvine lor – sau mai mult decât atât. Nimic nu eliberează mai real de duhul egoismului cum face harul măreț al lui Dumnezeu.

În sensul acesta scrie apostolul prietenului și fratelui său. „*Pentru că, poate pentru aceasta s-a despărțit de tine pentru un timp, ca să-l ai pentru totdeauna; de acum nu ca rob, ci mai presus de rob, ca frate preaiubit, mai ales pentru mine și cu atât mai mult pentru tine, și în carne și în Domnul.*” (versetele 15-16). S-ar putea să nu fie nici o scriere apologetică mai

remarcabilă ca aceasta pentru un bărbat, a cărui reîntoarcere trebuia să dea naștere la sentimente dureroase și care realmente era vinovat potrivit legii, că stăpânul lui ar fi fost îndreptățit să ia cele mai severe măsuri. În timp ce harul în Hristos face răul să fie și mai demn de urât, el schimbă totuși totul; căci el introduce acea dragoste, care poate preîntâmpina nevoile noastre mult mai mari și vina noastră, și în afară de aceasta să arate o îndurare, care nu reține nici o binecuvântare, chiar dacă noi o savurăm și o omagiem puțin. Onisim a eșuat în datoria cea mai înaltă a unui sclav; realmente el nu a recunoscut raportul lui față de stăpânul lui. Însă acum apostolul ocupă exclusiv și simplu baza harului și se adresează inimii lui Filimon având în vedere tot ce a făcut Hristos pentru el, și anume prin aceeași unealtă pe care El a folosit-o și în cazul sclavului. Pavel știa că aceasta trebuia să alunge cel mai mic nor de neîncredere, care probabil altfel putea să plutească deasupra lui Onisim la reîntoarcerea lui la stăpânul său. Așa scrie el aici: „*Deci, dacă mă consideri părtaș, primește-l ca pe mine; iar dacă te-a nedreptățit cu ceva sau îți datorează ceva, pune aceasta în contul meu. Eu, Pavel, am scris cu propria mea mână: eu voi plăti; ca să nu-ți spun că și tu îmi ești dator.*” (versetele 17-19).

Învățătura mare, practică, preaiubiților, pe care noi toți ar trebui s-o luăm din această scrisoare, constă în aceea, că noi nu numai trebuie să facem ce este corect. Noi trebuie s-o facem și într-un mod corect. Mulți gândesc deseori că este important să facem ce este corect. Nicidecum! Hristos este atât calea, cât și ținta. Dacă la fiecare pas pe un drum nu ne însoțește Hristos, cele mai bune intenții se transformă deseori într-un prilej pentru cea mai mare dezordine. Simplul motiv constă în aceea, că noi prin noi înșine nu suntem capabili de nimic. Numai Hristos ne poate conduce.

Tocmai acest adevăr ne este dat ca învățătură în această scrisoare. Cine, în afară de Dumnezeu, s-ar fi gândit ca în orice punct al situației cu Onisim să așeze pe Hristos? Dar acum, după ce Dumnezeu a vorbit în felul acesta, un astfel de a proceda devine categoric privilegiul unui creștin. Hristos este introdus, și anume nu numai în legătură cu indicațiile date bărbaților bătrâni și tineri, văduvelor, locuințelor și altele asemănătoare. Nu este vorba numai de reguli cu privire la ordinea exterioară prin Numele (lui Hristos; n.tr.). Vedem aceasta în epistola către Tit. Epistola către Filimon ne îndreaptă spre o altă atmosferă. Ea ne arată cum Hristos – da, Numele lui Hristos și harul lui Hristos, care sunt legate cu toate relațiile de familie – sunt legate cu împrejurări care aparent aparțin numai domeniului de dreptate și nedreptate omenească. În acestea este privilegiul stăpânilor casei să ierte în chip generos. Și prin aceasta suntem învățați cum noi putem trăi ca Hristos.

Sunt conștient că unii oameni, îndrăgostiți de teorie, care mai degrabă recunosc principiile omenești decât cele dumnezeiești, consideră îngrozitor să vorbești despre relația dintre un stăpân și sclavul său, respectiv să te ocupi cu aceasta. De ce să nu se condamne întreg sistemul, cu rădăcini și ramuri? Aceasta nu corespunde lui Hristos. Duhul lui Dumnezeu nu dă simplu un codex al drepturilor omului. Creștinismul nu este un sistem al dreptății pământești; el este o desfășurare a harului lui Hristos și al speranțelor cerești. El aduce suflete la Dumnezeu, care le eliberează prin cruce de toată nedreptatea, cu toate că sunt vinovate și merită judecata din partea lui Dumnezeu. Creștinismul se ridică deasupra acestor drepturi, și anume nu cu mândria inimii, ci prin aceea că credincioșii se smeresc prin marea îndurare a Domnului. Nimic altceva nu apără drepturile altora în același fel. În același timp nu este vorba să ținem cu tărie la interesele proprii. Întrebarea este, cum folosim harul lui Hristos și cum glorificăm pe Dumnezeu prin aceasta. „*Da, frate, eu (doresc) să am folos de la tine în Domnul: înviorează-mi inima în Hristos! Ți-am scris încredințat de ascultarea ta, știind că vei face și mai mult decât ce spun. Dar totodată pregătește-mi și un loc de găzduire, pentru că*

sper că, prin rugăciunile voastre, vă voi fi dăruit.” (versetele 20-22). Salutările sunt date în versetele 23 până la 25.

Pe parcursul întregii scrisori Duhul Sfânt vorbește despre sentimentele nou create. Nu putem spune ce efect a avut această scrisoare, deoarece nu știm. Mie nu mi se pare a fi îndoielnic. O inimă, care se putea împotrivi unui astfel de apel al harului, și anume venit dintr-o astfel de parte, cu nici un chip nu se potrivește lui Filimon. Dar nu este ea și un apel plăcut, înviorător și potrivit, de care avem nevoie urgentă, adresat ție și mie, dacă noi nu prețuim așa de mult pe Hristos? Situațiile reale sunt fără îndoială altele. Dar de ce ne sunt ele aici descrise? De ce o astfel de scrisoare trebuia inspirată? De ce nu a rămas ea o simplă comunicare personală? La locul ei ea este la fel de necesară ca oricare altă scrisoare, care a stat înaintea noastră. Eu nu spun, că ea este importantă în aceeași măsură. Ea este însă necesară, dacă avem cu adevărat intenția să glorificăm pe Domnul nostru Isus.